

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ОЧНИХ ХВОРОБ І ТКАНИННОЇ ТЕРАПІЇ
ІМЕНІ В.П. ФІЛАТОВА НАМН УКРАЇНИ»
ВСЕСВІТНЯ АСОЦІАЦІЯ ПОЗИТИВНОЇ ТА ТРАНСКУЛЬТУРАЛЬНОЇ
ПСИХОТЕРАПІЇ, ВІСБАДЕНСЬКА АКАДЕМІЯ ПСИХОТЕРАПІЇ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ПІВДЕННО-УКРАЇНСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ АСОЦІАЦІЯ ЖІНОК УКРАЇНИ «ДІЯ»

**ЗБІРНИК
матеріалів міжнародної
науково-практичної
конференції**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХІЧНОГО ТА
ПСИХОЛОГІЧНОГО
ЗДОРОВ'Я**

26-27 квітня 2019 року, Одеса

ОДЕСА
ОНУ
2019

УДК 159.92: 616.89

A43

Рекомендовано до друку
вченою радою ФПСР ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 7 від 21.05.2019 р.

Редакційна колегія:

- Л. М. Дунаєва** – доктор політ. наук, проф., декан ФПСР ОНУ імені І. І. Мечникова;
- Н. В. Родіна** – доктор психол. наук, проф., заступник декана ФПСР ОНУ імені І. І. Мечникова з наукової роботи, завідувач кафедри диференціальної і спеціальної психології;
- О. І. Кононенко** – доктор психол. наук, проф., заступник декана з навчально-методичної роботи ФПСР ОНУ імені І. І. Мечникова;
- Л. С. Смокова** – кандидат психол. наук, доцент кафедри соціальної допомоги та практичної психології ФПСР ОНУ імені І. І. Мечникова;
- О. Ю. Доценко** – кандидат психол. наук, доцент кафедри диференціальної і спеціальної психології ФПСР ОНУ імені І. І. Мечникова.

Актуальні проблеми психічного та психологічного здоров'я: збірник матеріалів міжнародної наук.-практ. конф., м. Одеса, ОНУ, 26-27 квітня 2019 р. / Редкол.: Л. М. Дунаєва, Н. В. Родіна, О. І. Кононенко та ін. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. – 220 с. ISBN 978-617-689-316-5

Збірник містить тези доповідей та повідомлень за теоретичними та практичними результатами наукових досліджень і розробок, виконаних науково-педагогічними працівниками, аспірантами та практиками, що досліджують проблеми психічного та психологічного здоров'я особистості сьогодення.

УДК 159.92: 616.89

Опубліковано в авторській редакції

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова: Ректор ОНУ імені І. І. Мечникова, доктор політичних наук, професор Коваль Ігор Миколайович.

Члени оргкомітету: декан факультету психології та соціальної роботи доктор політичних наук, професор Дунаєва Л. М., заступник декана факультету психології та соціальної роботи з наукової роботи, завідувач кафедри диференціальної і спеціальної психології, доктор психологічних наук, професор Родіна Н. В., заступник декана факультету психології та соціальної роботи з навчально-методичної роботи, доктор психологічних наук, професор Кононенко О. І., кандидат психологічних наук, професор кафедри соціальної і прикладної психології Будіянський М. Ф., завідувач кафедри загальної психології і психології розвитку особистості, доктор психологічних наук, професор Кіреєва З. О., завідувач кафедри соціальної допомоги та практичної психології, доктор біологічних наук, професор Псядло Э. М., завідувач кафедри соціальних теорій, кандидат політичних наук, доцент Хлівнюк Т. П., завідувач кафедри соціальної роботи, кандидат історичних наук, доцент Гладченко С. В., завідувач кафедри клінічної психології, кандидат історичних наук, доцент Піщевська Е. В, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної допомоги та практичної психології Смокова Л.С., кандидат психологічних наук, доцент кафедри диференціальної і спеціальної психології Доценко О. Ю.

Список використаної літератури

1. Бірон Б. В. Проактивне подолання стресових ситуацій особистістю: дис. на здобуття канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Бірон Богдан Володимирович. – Одеса, 2015. – 197с.
2. Antonovsky, A. Unraveling the mystery of health / A. Antonovsky. – San Francisco: Jossey-Bass, 1987. – 397 p.
3. Preacher K. J. Addressing Moderated Mediation Hypotheses: Theory, Methods, and Prescriptions / K. J. Preacher, D. D. Rucker, A. F. Hayes // Multivariate Behavioral Research. – 2007. – 42(1), 185–227
4. Rosenbaum M. Opening versus closing strategies in controlling one's responses to experience / M Rosenbaum. // Personal control in action: Cognitive and motivational mechanisms / M. Kofta, G. Weary, G. Sedek. - New York: Plenum, 1998. – P. 61-84.
5. Schwarzer R. Self-efficacy in the adoption and maintenance of health behaviors: theoretical approaches and a new model / R. Schwarzer // Self-efficacy: Thought Control of Action /R. Schwarzer – Washington, DC: Hemisphere, 1992. - P. 217-243.

ОСОБЛИВОСТІ САНОГЕННОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СТІЙКОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА

Г. Б. Варіна

старший викладач кафедри психології
МДПУ імені Богдана Хмельницького

Сучасні тенденції реформації національної системи вищої освіти орієнтовані на формування конкурентоспроможного фахівця – здатного до творчої самореалізації, ефективної

інтеріоризації теоретичного та практичного досвіду, до самовизначення в нестандартних професійних ситуаціях, готового самостійно приймати рішення і нести за них відповідальність. Механізмом реалізації ряду професійно важливих компетентностей ми вважаємо саногенний потенціал, як компонент професійної стійкості майбутнього психолога.

Професійне здоров'я, на думку Харькіна В. П. і Гройсмана О. Л., являє собою певний рівень характеристик здоров'я фахівця, який відповідає вимогам професійної діяльності і забезпечує її високу ефективність, як властивість організму зберігати необхідні компенсаторні і захисні механізми, що забезпечують професійну надійність і працездатність у всіх умовах і на всіх етапах професійної діяльності [2]. Саногенний потенціал особистості є психологічною основою життєздатності людини – її вміння управляти ресурсами свого здоров'я, її здатності не просто виживати, а жити повноцінним, задовольняючим її життям (О. Осадько, S. Maddi, D. Khoshaba, M. Ungar) [3; 5]. Професійна стійкість являє собою цілісну характеристику особистості, що забезпечує її готовність протистояти стресогенним впливам в процесі вирішення професійних завдань. Згідно Є. М. Ковальчуку, професійна стійкість означає відповідність мотивів та інтересів особистості реальному змісту її праці [2]. У результаті теоретичного аналізу нам удалося виявити структурні компоненти професійної стійкості майбутнього практичного психолога [6].

Основним фактором саногенного потенціалу особистості майбутнього практичного психолога безпосередньо є задоволеність вибраною професією, що має значні кореляційні зв'язки з оптимальним мотиваційним комплексом (позитивний зв'язок $r = + 0,409$) та з рівнем емоційної нестабільності (негативна залежність $r = - 0,585$). Інакше кажучи, задоволеність вибраною професією тим вище, чим оптимальніше мотиваційний комплекс: висока вага внутрішньої і зовнішньої позитивної мотивації і низький – зовнішньою негативною.

Рис. 1 Модель професійної стійкості майбутнього практичного психолога на основі акмеологічного підходу [складено автором]

Висока емоційна нестабільність пов'язана із зниженням задоволеності професією [5]. Емоційна нестабільність особистості сама по собі може обумовлювати зниження задоволеності професією у цілому ряді випадків. Але з іншого боку, низька задоволеність, викликана іншими причинами (внутрішньоособистісний конфлікт, професійні невдачі, неможливість задоволення основних потреб і ін.), може приводити до підвищення емоційної нестабільності. Чим оптимальніше мотиваційний комплекс, чим більше активність психолога мотивована самим змістом практичної діяльності, прагненням досягти в ній певних позитивних результатів, тим нижче емоційна нестабільність, і навпаки, чим більше діяльність фахівця обумовлена мотивами уникнення, бажанням «не сплохувати», тим вище рівень емоційної нестабільності [4]. Відповідно, саногенний потенціал майбутнього психолога доречно розглядати, як специфічний професійний та життєвий ресурс, який можливо ототожнити з ресурсами опірності, стійкістю до стресу, емоційною стійкістю, копінг-механізмами, механізмами психологічного захисту, позитивним мисленням, відчуттям пов'язаності, резилієнтністю, потенціалом позитивних змін після переживання травматичних подій. Тобто це певний позитивний шаблон щодо

деякого первинного стану, який визначається як здоров'я. Це набір особистісних стійких характеристик, які забезпечують гармонійний розвиток здорової особистості. Він може конкретизуватися у різноманітних аспектах: соціально-організаційному, соціально-екологічному, економічному, екзистенційному [1]. Реалізується саногенний потенціал у постійному самовдосконаленні, у результативності, у продуктивності діяльності.

Список використаної літератури

1. Аршава І. Ф. Саногенетична парадигма у дослідженні особистості / Аршава І. Ф., Репіна О. Г. // Медична психологія, 2010 № 2. – с. 16-21
2. Варіна Г. Б. Пропріум професійної стійкості майбутнього практичного психолога / Г. Б. Варіна// Науково-практичний журнал Південного наукового центру АПН України «Наука і освіта»/ Психологія, № 7 / СХХХVI, 2015. – С. 9-15
3. Осадько О. Ю. Саногенний потенціал особистості як психологічна основа біо-психо-соціального здоров'я людини / О. Ю. Осадько // «Особистість у сучасному світі» – К. ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2014 – с.64-68
4. Реан А. А. Психология адаптации личности / А.А. Реан, А.Р. Кудашев, А. А. Баранов. – СПб.: Прайм-Евронек, 2008. – 479с.
5. Maddi S. Hardiness: an Operationalization of Existential Courage // J. of Humanist. Ps. – 2004. – Vol. 44; № 3. – P. 279-298.
6. Varina H. Psychological aspects of the examination of emotional-volitional component of professional sustainability of the future practical psychologist // Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools/ - 27(3), 2018, P.106-110.